

JEVANY

Zdroj níže uvedeného textu: <https://www.jevany.cz/>

V dnešní době satelitních městeček vás někdy může přepadat pocit, že jak vytáhnete paty z hlavního města, nečeká vás nic než řady identických novostaveb – a už proto stojí za to navštívit obec Jevany, příjemné místo sousedící s Národní přírodní rezervací Voděradských bučin, které si jako svoji oázu klidu vybrala nejedna významná osobnost českého kulturního života současného i historického.

Jevany nejsou žádným snaživým adeptem na získání postu výletního místa pro Pražany – ve skutečnosti je zde totiž tato tradice zakořeněna již od dob první republiky. Kdy byly „objeveny“ spisovatelkou Gabrielou Preissovou, jež si zde také nechala postavit krásnou secesní vilu. Dále se zde usadil i významný český skladatel Karel Svoboda, u něho výčet známých osobností Jevan rozhodně nekončí. Dalším místním je například Lou Fanánek Hagen, jenž se rozhodl po obci pojmenovat i jedno ze svých alb. A co už jen tak někdo neví, Jevany byly i místem natáčení oblíbené komedie *Dovolená s Andělem*, která udělala z místního Grandhotelu Wagner chatu Jezerku, ráj kolektivní rekreace.

Celé okolí obce je hustě zalesněno a protkáno Jevanským potokem, který se ve Stříbrné Skalici vlévá do řeky Sázavy. Voděradské bučiny, kdysi součást hraničního hvozdu oddělujícího území pražského knížete od oblasti, které vládli Zličané (knížata Slavníkovců), zahrnují i naučnou stezku, která je dlouhá přibližně 6,5 km a čítá 18 zastávek.

Národní přírodní rezervace Voděradské bučiny je součástí rozsáhlého lesního komplexu na pravém břehu Jevanského potoka. Nachází se v prostoru mezi obcemi Louňovice, Vyžlovka, Jevany, Černé Voděrady a Struhařov. Nadmořská výška nejnižšího místa u Jevanského potoka je 345 m a nejvyššího vrchu Kobyla 501 m. Hlavním předmětem ochrany je rozsáhlý komplex kyselých a květnatých bučin s typickou flórou a faunou.

Území se rozkládá v Mnichovické pahorkatině a Jevanské plošině. Zahrnuje návrší s nevýrazným hřebenem a pahorky a členitější terén dělený údolími bezejmenných přítoků Jevanského potoka. Území je zajímavé výskytem periglaciálních jevů. Intenzivním mrazovým zvětráváním vznikly pseudokary, kamenná moře a polygonální půdy.

Většina území je budována hrubozrnnou říčanskou žulou, ve které můžeme najít několikacentimetrové vyrostlice živce (ortoklasu), jemněji zrnitou aplitickou žulou a méně dalšími horninami (pískovce, břidlice).

Převládajícím společenstvem jsou kyselé (bikové) bučiny s několika málo typickými druhy rostlin – metličkou křivolakou (*Avenella flexuosa*), bikou bělavou (*Luzula luzuloides*) a jestřábníkem zedním (*Hieracium murorum*). Méně jsou vyvinuté květnaté bučiny s pestřejší druhovou skladbou s kyčelnicí devítelistou (*Dentaria enneaphyllos*) a cibulkonosnou (*D. bulbifera*), svízelem vonným (*Gallium odoratum*), bažankou vytrvalou (*Mercurialis perennis*), lýkovcem jedovatým (*Daphne mezereum*) apod. Okraje potoků lemují společenstva přípotočních olšin, podmáčené lesní polohy obývají olšiny s ostřicí řídkoklasou (*Carex remota*). Na strmějších svazích se vyskytují roklinové javořiny s udatnou lesní (*Aruncus vulgaris*), česnáčkem lékařským (*Allinaria officinalis*) apod. V údolích se vyskytuje původní ekotyp chlumního smrku, vzácně je zastoupena jedle, javor mléč a klen.

Území patří k významným mykologickým lokalitám, zejména z pohledu dřevokazných hub. Nalezneme zde např. na jedli vázané bondarcevkou horskou (*Bondarzewia mesenteria*) a lesklokorku jehličnanovou (*Ganoderma carnosum*). Z lupenatých pozemních druhů zde roste např. límcovka šupinatá (*Stropharia squamosa*), velmi vzácná helmovka Pearsonova (*Mycena pearsoniana*), nebohná šupinovka Jahnova (*Pholiota jahnii*) aj.

Z fauny byly zjištěné reliktní a zoogeograficky významné druhy půdní zvířeny. Složení edafonu naznačuje, že Voděradské bučiny mohly být nejzápadnějším prvkem migrace buku od východu z Karpat, kdežto bučiny Křivoklátska patří již do proudu jihozápadního. Druhově bohatá je fauna lesních motýlů, je zde hojný např. martináček bukový (*Aglia tau*), batolec duhový (*Apatura iris*), vzácní srpokřídlecovití motýli (*Drepana curvatula*), hřbetozubci (*Drymania querna*) apod. Pestrá je i fauna xylofágních druhů (živících se mrtvým dřevem) brouků – 40 druhů tesaříků, včetně vzácného druhu *Nothorhina punctata*, dále např. střevlík *Pterostichus burmeisteri*, roháček *Systemocerus caraboides*. Z ptáků zde hnízdí na staré stromy vázaný holub doupňák (*Columba oenas*), lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*), nepravidelně lejsek malý (*Ficedula parva*) a čáp černý (*Ciconia nigra*). Z obojživelníků se můžeme setkat s mlokem skvrnitým (*Salamandra salamandra*), čolkem horským (*Triturus alpestris*), skokanem hnědým (*Rana temporaria*) či ropuchou obecnou (*Bufo bufo*). (zdroj: *(Martin Klaudys)*)

Půlhodinku cesty z Prahy jsou Jevany lehce dostupné pro každého, kdo chce opustit město a vyjet s rodinou do přírody (místní naučná stezka bude jistě pěkným výletem). V Jevanech nechybí ani místo s dobrou kávou a zmrzlinou nebo restaurace pro oběd nebo večeři. Prostě příjemný únik z městského stresu do místa s bohatou historií i uklidňující přírodou doslova pro každého.

Zvonička na náměstí

Rekonstrukce zvoničky proběhla 2017-2018 a byla podpořena z programu Ministerstva vnitra z programu Podpora rozvoje regionů. Postavena byla roku 1897, ale historie jejího vzniku se datuje už od roku 1888, kdy vyvrcholily snahy zdejších obyvatel o osamostatnění. Od konce

panské správy po roce 1848 byly totiž Jevany pouze osadou obce Černé Voděrady. Stavba zvonice, která se sice protáhla, se plánovala hned od začátku fungování samostatné obce. Traduje se, že byla financována ze sbírky zdejších obyvatel a stala se tím tak trochu stavbou pomníku samostatnosti. Měla proto dlouhý čas pro místní občany velký symbolický význam. I dnes, kdy už většina současných obyvatel tuto skutečnost nezná, je zvonice považována za jeden ze symbolů Jevan a jejich střed. U zvonice se dříve stavěla májka, dnes se zde umísťuje betlém, předává se tu betlémské světlo.

Lípa, památný strom

Černokostelecká ulice, před obecním úřadem

Busta *T. G. Masaryka* z roku 1935 od *Františka Kmenta* byla ze žulového pomníku odstraněna v roce 1959 místní komunistickou organizací a nahrazena plaketou *Julia Fučíka*. Jelikož se původní busta bohužel ztratila, po roce 1990 byla odlita *O. Příhodou* nová podle staršího návrhu *Jana Štursy* z roku 1928, určeného pro Nové Město na Moravě.

Název Jevany je nejčastěji odvozován od jména Ivan, východní podoby našeho Jan. Pověsti hovoří o zdejším poustevníku Ivanovi, někdy dokonce o svatém Ivanovi. Skupina balvanů v lese nedaleko obce se dodnes nazývá Ivanovo lože. Jiná pověst ovšem vypráví o těchto balvanech jako o keltském a později slovanském obětišti. Někdy je název odvozován od údajných jmen prvních osadníků Jevanů nebo se také hovoří o Jívanech odvozených od stromu jívy. Skutečný původ jména, stejně jako doba vzniku Jevan jsou ale neurčité.

Aldašín

O starém osídlení na dnešním území obce není mnoho informací, přesto se vzhledem k blízkosti Staré Kouřimi a dalších starověkých sídlišť v okolí dá určitý dotek s tehdejší civilizací předpokládat. Území mezi Sázavou a Labem s centrem na Staré Kouřimi bylo osídleno již v době kamenné. První kouřimské hradiště bylo již v době řívnáčské, tedy asi 3000 let před naším letopočtem. Některé prameny uvádějí dokonce hradiště starší než 4000 let před naším letopočtem. Významné pro Starou Kouřim bylo potom období keltské. O údajném keltském obětišti v Jevanech už byla zmínka. Počátek našeho letopočtu, označovaný jako doba římská byl spojen s postupným vytlačováním Keltů Germány. O Germánech (Markomanech) na Kouřimi a v okolí nemáme mnoho informací ale jejich přítomnost je prokázaná. Teprve období slovanské, někdy od 6 století je známé. Tehdy Kouřim ovládal slovanský kmen Zličanů, který vybudoval mohutné hradiště. V desátém století byla nejprve Kouřim dobyta Čechy a spravována jejich rodem Slavníkovců. Roku 995 po vyvraždění Slavníkovců Přemyslovci bylo zličské knížectví sloučeno s pražským pod vládou knížete Boleslava II.

Hotel Grand

Středověká historie oblasti kolem Jevan, tedy středního Posázaví, Kouřimska a Černokostelecka je již prokazatelná a je poměrně bohatá. Jevany je třeba vidět v širším kontextu celé této oblasti a to z několika důvodů. Původní Jevany byly spjaty s některými okolními obcemi letitou příslušností k Černokosteleckému panství. Díky příslušnosti k aldašínské farnosti vznikla také návaznost na obce v Posázaví. Dnešní katastr obce Jevany ovšem zahrnuje mimo původních Jevan také zaniklé obce nebo jejich části jako Ve Spáleném, Dubina, Bohumil, Cukmantl se samotou Drbohlav, Penčice, a především Aldašín.

Území celého dnešního Jevanska je součástí někdejšího pomezí mezi pražskou a kouřimskou sídelní oblastí, který byl postupně kolonizován. První vlny kolonizace, nebo alespoň vytváření nových stezek zde pravděpodobně započaly již v 10. století, ale konkrétní údaje nejsou. Roku 1223 dal Přemysl I. Otakar odstranit úředního správce někdejšího Zličského knížectví na Kouřimi, odbojného Děpolta a definitivně tak odstranil určitou přetrvávající oddělenost Kouřimska od Pražska. Následně započaly hlavní vlny organizované kolonizace bývalého pomezí. Docházelo k budování cest, mýcení lesa a zakládání osad. Byli zváni osadníci s celého království i z celé říše, kteří s sebou přinášeli své zvyky a požadovali i určitá práva. Některé vsi tak přicházeli zakládat lidé i z německých částí říše, kteří uzavírali zákupní smlouvy podle německého práva.

Dodnes zůstaly v terénu uchovány stopy po značném počtu kolonizačních osad zakládaných v několika vlnách různými osadníky a zaniklých v různých obdobích. Jednalo se o hrnčířské, dřevařské a pastevecké obce. O vesnicích v dnešním rozsahu se nedá hovořit, zejména u těch nejstarších. Dubina, která zanikla již někdy po roce 1300 a jejíž území se nachází na ostrožně za vodojemem v západní části Jevan, byl pravděpodobně jeden hospodářský dvůr s přidruženými objekty a chatrčemi. Největší osadou té doby bylo takzvané Spálené (nebo Vyžlovka Na Spáleném). Bývalé území této obce leží na nynějším pomezí katastrů čtyř obcí, z

větší části v severozápadním výběžku jevanského katastru. Tato obec mohla čítat minimálně 10 usedlostí, dvůr, mlýn a dva rybníky, které byly v pozdějších dobách obnoveny a jejich stopy jsou patrné dodnes. Obec pravděpodobně vznikla poměrně záhy, snad jako mýtní, nebo odpočinkové místo při cestě z Prahy na Kouřim. Tato cesta byla jakousi odbočkou Trstenické stezky, významné střeoevropské obchodní trasy. Připomíná se, že na tomto místě odpočívaly obchodní karavany, které hnaly voly z Uher do Prahy. Vesnice zanikla někdy v polovině 14. století a její význam následně postupně přebíral Kostelec, kde byl zbudován strážní hrádek. O Kostelci, Aldašíně, Jevanech, a ostatních zdejších obcích jsou z té doby naopak první písemné zmínky. Tehdy v roce 1344 směňoval Jan Lucemburský kostelecké panství, včetně farní obce Aldašina, jemu přifařené lesní pastevní vísky Jevan a dále vsí Voděrady, Vyžlovka a dalších vsí s panem Ješkem za Náchod. Osídlení Aldašina je však zřejmě starší, pravděpodobně i než Dubiny a Spáleného i když často uváděné nálezy popelnicových hrobů, které by prokazovaly mnohem starší původ se nepodařilo prokázat.

Hotel Jevany

Aldašín byl ve 14. století zřejmě centrem tehdejších obcí ležících na dnešním katastru Jevan. Byl nejen geograficky v centru, ale byl obcí nápravnickou, tedy byla v něm svobodná usedlost s právem zbraně. Nápravník byl jakýsi voják v záloze, policista, hajný a předchůdce rychtáře. Aldašínský kostel byl farním a patřily k němu vesnice Bohumil, Cukmantl, Drbohlav, Penčice a Jevany. Fara v Aldašíně byla poměrně významná, připomíná se při ní i farní škola. Na aldašínský hřbitov se pohřbívali zesnulí nejen z místní farnosti ale až do roku 1600 také z Kostelce. Původ jména Aldašín je také nejistý, často se uvádí jako zkomolenina jména Udašín vzniklého od pána Udajsy či obyvatel Udašů. Druhá teorie, která se zdá pravděpodobnější pracuje s dodnes užívaným Valdašín a předpokládá německý původ (Wald-les, Asche-popel, případně Alt-starý, Asche-popel). Je prokázáno, že sousední obec Cukmantl zakládali německy mluvící kolonisté a smlouvy podle německého (purkrechtního) práva byly i v Aldašíně.

Poté co Jan Lucemburský rozdělil zdejší kraj bývalých hraničních hvozdů, dosud spravovaný královskou komorou, se začala utvářet budoucí panství. Aldašín patřil od onoho roku 1344 krátkou dobu k utvářenému černokosteleckému panství v držení pánů z Náchoda. Již koncem 14. a celé 15. století pak patřil k panství Zlenice na Sázavě. Jevany zůstaly Aldašínu přifařené, ale byly součástí černokosteleckého panství, které vlastnili v 15. století páni z Náchoda a po nich Smržovští, zvaní také Kosteláci.

Husitské války se Jevan ale ani Kostelecka ani Aldašínska nedotkly tak jako některých měst, hradů a klášterů v okolí. Osudová pro mnohá tato okolní místa byla léta 1420 a 1421. V té době husitská vojska dobyla a zničila hrad Říčany, kde na místě upálili devět kněží. Po krvavých bojích dobyli také arcibiskupské město Český Brod. V obavě před krveprolitím a zničením města se vzdala Kouřim. Husité zničili Sázavský klášter a také klášter v Klášterní Skalici u Kouřimi, skvost tehdejší architektury. Rovněž hrad Šember u Kozojed, který patřil klášteru byl zničen. Další města a panství projevila raději Husitům loajalitu. Pravděpodobně po roce 1425, kdy prakticky přešla moc v Čechách do rukou tábořského a sirotčího bratrstva se Aldašín, Kostelec i Konojedy stávají kališnickými kostely. Někdy kolem roku 1435 jsou fary v Kostelci a v Aldašíně zrušené a farnosti jsou podřízeny faře v Konojedech. Kostelec přímo podléhá duchovní správě konojedské a pohřbívá se na Aldašíně. Aldašínsko má duchovní správu v Aldašíně, který je takzvaným filiálním kostelem konojedské kališnické fary. Husitské války sice Aldašínsko nedevastovaly jako okolní kraje, ale přinesly ztrátu významu Aldašína.

Roku 1492 prodali Smržovští skromné kostelecké panství (hrad s osadou, pět vesnic: Svrabov, Brník, Cukmantl, Jevany, Vyžlovka, dvě chalupy v Nučicích a mlýn v Penčicích) Janu Slavatovi z Chlumu a Košumberka. Po jeho smrti se panství ujal jeho syn, hofmistr královského dvora Michal Slavata z Chlumu a Košumberka. Ten panství rozšířil a mimo jiné přikoupil roku 1498 od Zdeňka z Postupic Aldašín a Bohumil. Tím se někdejší aldašínská farnost a tedy dnešní jevanský katastr po více než sto letech opět ocitá celý v jednom panství.

Do období 15. a zejména 16. století se klade hlavní rozvoj rybníkářství a rybářství v celé okolní oblasti. V obcích Aldašínska byly ale rybníky budovány již při zakládání vsí. Druhá polovina 16. století, kdy Černokostecko, ale i sousední Říčansko (součást panství Uhříněves), patřilo Smiřickým, jednomu z nejbohatších rodů té doby, byla pro rozvoj oblasti příznivá. Smiřičtí koupili již poměrně velké panství od Královské komory, kam se dostalo konfiskací. Předchozí majitel Diviš Slavata z Chlumu a Košumberka patřil k význačným mužům své doby. Vysoké politické ambice ho ale přivedly mezi dvanáct zemských direktorů, kteří řídili takzvané první české stavovské protihabsburské povstání. Když bylo povstání v srpnu roku 1547 potlačeno, bylo Divišovi Slavatovi panství Kostelec zkonfiskováno. Král Ferdinand I. si údajně oblíbil husté okolní lesy a chtěl si panství ponechat. Započal také přestavbu vyhořelého kosteleckého hradu. Roku 1558 se ale rozhodl a panství prodal Jaroslavu Smiřickému. Podobně jako Slavatové, měli i Smiřičtí vysoké politické ambice. Albrecht Jan Smiřický byl čelním představitelem druhého českého stavovského protihabsburského povstání a stavové ho chtěli zvolit za krále. Albrecht Jan zemřel dříve než bylo povstání potlačeno. Po Bílé Hoře mělo být panství zkonfiskováno ale Albrechta z Valdštejna je před konfiskací uchránil pomocí císařského privilegia Rudolfa II. Jako příbuzný a poručník posledního Smiřického, slabomyslného Jindřicha Jiřího, je získal sám a roku 1623 je prodal.

Kupcem byl kníže Karl z Liechtensteinu, v té době nejmocnější muž v Čechách. Jeho nástup, dával naději dobré správy a dalšího rozvoje. Ovšem v té době už rozhořelá třicetiletá válka

znamenal pro tento kraj vyslovenou pohromou. Již první vstupy vojsk, jak císařských (katolických), tak stavovských (protestantských) znamenaly plenění. V roce 1626 ničily kraj selské bouře. Stejnou měrou se na ničení podílela nucená rekatolizace převážně protestantského kraje. Po roce 1630 přišla se saskými vojsky do kraje mimo další drancování i morová nákaza. Roku 1645, při takzvaném čtvrtém vpádu, Švédové zcela vyplenili Aldašín a další vesnice v okolí. Jevany sice nebyly vypleněny, ale drancováním zbyla zbídačelá ves se dvěma selskými a dvěma chalupnickými usedlostmi. Aldašínský kostel a hřbitov s újmami přežil, vesnice už ne. Z Bohumile zbyla jedna usedlost, jako základ budoucího velkostatku. V Penčicích se obnovil vydrancovaný mlýn, Cukmantl a Drbohlav zanikly. Ovšem ani konec třicetileté války neznamenal začátek nějaké rychlé obnovy. Celý kraj byl zdevastovaný, počet obyvatel klesl na desetinu. Jevany, jediná zbylá ves někdejšího Aldašínska, se pomocí nových osadníků vzpamatovávala velmi pomalu. Ještě podle kostelních záznamů z Aldašína z r. 1674 zbylo z celé farnosti 14 duší způsobilých ke svaté zpovědi. Jevany té doby byly spjaty s Černokosteleckým panstvím Liechtensteinů, kteří jej drželi od roku 1623 až do vzniku republiky. Podobně jako za Smiřických i za Liechtensteinů se význam rodu projevoval i ve významu a rozvoji panství. Návaznost na sousední Říčansko (Uhříněvesko) umožňovala efektivní správu. I přesto byla doba po třicetileté válce těžká, než mohl začít rozvoj, byla nutná obnova a to znamenalo vysoké daně, odvody a robotu. Selská rebelie u Olešky a na Českobrodsku roku 1680 se pravděpodobně Jevan přímo netýkala ale svůj dopad jistě měla. Přes další problémy a dobové rány přece jen panství kráčelo vpřed. Liechtensteinové přinesli jak kulturní i sociální rozvoj, tak rozvoj hospodářský, vynikali zejména v lesnictví. Snažili se zavádět nové výroční trhy a další hospodářské aktivity. Roku 1736 zrušila Marie Terezie Anna Savojská, kněžna Liechtensteinská poddanství pro Kostelecké a umožnila tak rozvoj řemesel. Pro ostatní vsi, včetně Jevan, však platí poddanství nadále. Roku 1754 byla zahájena pravidelná poštovní doprava na Černokosteleckém panství.

Nákladem kněžny Marie Terezie Anny Savojské byla v první polovině 18. století obnovena řada kostelů na panství. Starý gotický kostel sv. Jiří v Aldašíně byl barokně přestavěn roku 1729, věž byla dostavěna roku 1771.

Obrovský dopad na celou oblast měla sucha roku 1770, která přinesla i hladomor. Liechtensteinská rodina tehdy napomohla obnově odpuštěním všech dluhů, které obyvatelstvo vůči panství mělo. Snad proto se všeobecné selské rebelie roku 1775 na Černokostelecku nerozhořely.

V této době, konce 18. století, teprve můžeme hovořit o jisté konsolidaci oblasti bývalého Aldašínska. To se transformovalo do Jevan s tradičními rody Pačesů, Moravců a dalšími. Záznamy uvádějí, že v roce 1772 byli v Jevanech: rychtář Jakub Pačes v č. 3 po Václavu Pačesovi. Dále poloviční sedláci: V. Moravec na gruntě č. 6. po Pavlu Balounovi, Matěj Pačes starší a Matěj Pačes mladší v č. 12 po Řitkošilovi a Jiřím Moravcovi, Tomáš Ko-pecký v č. 5 dříve Vojtěch Vavřina, Václav Pačes v č. 13 dříve Matěj Javůrek a domkáři Jakub Moravec č. 9. a Josef Javůrek č. 11. K Jevanům patřil penčický mlýn, aldašínský kostel se hřbitovem a bohumilský statek.

Zrušením nevolnictví roku 1781 a dalšími příznivými okolnostmi v posledním dvacetiletí 18. století prožívá černokostelecké panství velký hospodářský rozkvět. Napoleonské války, podobně jako prusko rakouské, měly na tuto oblast jen nepřímý vliv. V Jevanech, jakožto malé zapadlé vsi se po léta mnoho nemění. Kolem roku 1800 je tu šestnáct domů (na Vyžlovce 10, ve Voděradech 44). Obce se dotýkají spíše místní události a problémy. V roce 1810 protrhla

velká voda na Bohumilském potoce hráz rybníka Lambert, pod ním i Lhoteckého rybníka. Na Jevanském potoce pak všechny tři Hačecké rybníky a nad soutokem Šáchovec, který byl jako jediný později obnoven.

Ve čtyřicátých letech devatenáctého století se rozhodovalo o trase Olomoucko-pražské železné dráhy v blízkosti Kostelce a Jevan. Kosteletci ji odmítli a přenechali tak rozkvět Českobrodsku a zároveň tím způsobili jisté zchudnutí a ztrátu významu Kostelecka, včetně Jevan. Přestože si důsledky svého rozhodnutí záhy uvědomili, jejich následné snahy o zavedení dráhy nikdy nedošly k naplnění. Ještě těsně před I. světovou válkou byla naděje na lokálku ze Říčan, ale válka ji ukončila.

V letech 1833, 1835 a 1866 postihly okolní kraj, zejména Stříbrnou Skalici, poslední epidemie cholery s velkým počtem obětí. Do zapadlých Jevan se ale cholera tehdy nedostala. Rok 1848, nástup císaře Františka Josefa I. a jeho reform, znamenal jako v celém Rakousku přelom i v životě tehdejších Jevan. Zákon o zrušení poddanství a roboty jednak umožnil rozvoj řemesel a drobných živností, jednak znamenal zánik panské správy a vznik obecní samosprávy. Byly zrušeny vrchnostenské úřady a krajské rozdělení. Dosud zde byl kraj Kouřimský, panství Černý Kostelec. Zřídila se okresní hejtmanství a okresní soudy. Vznikly politické obce, z rychtářů se stali volení starostové. Jevany se staly osadou obce Černé Voděrady. Starostou obce byl Voděrák, první radní byl z Jevan, podobně jako tomu bylo ve Vyžlovce, která spadala pod Louňovice. V roce 1888 byly Jevany uznány za samostatnou obec. Prvním starostou byl zvolen František Pačes, sedlák a hostinský, který byl do té doby prvním radním voděradským. Okresní hejtmanství po roce 1848 bylo zprvu sídlem v Černém Kostelci. V té době již ale upadá jeho význam ve prospěch Českého Brodu a tak po roce 1868 zůstal v Kostelci pouze soudní okres, podléhající hejtmanství Českobrodskému, kterému podléhal i soudní okres Říčany. Konec 19. století na Černokostelecku mírně poznamenala i hospodářská krize v 70. a 80. letech.

Jevany se za posledních sto let rozrostly z 16 na 45 domů a 270 obyvatel ale zůstávají i konce 19. století poměrně zapadlou vískou v lesích, žijící si svým životem. Přelom 19. a 20. století přináší ovšem do Jevan nový fenomén, je jím cestovní ruch. Nejprve se jedná o celodenní výlety buď dostavíkem na vyžlovskou křižovatku nebo vlakem do Říčan či Mnichovic a odtud pěšky. Později začala především pražská střední vrstva využívat ubytovacích hostinců a letních bytů v soukromí v Jevanech a okolí. Výstavbu vlastních letních sídel v Jevanech započala spisovatelka Gabriela Preissová. V roce 1906 si nechala postavit vilu od věhlasného architekta Josefa Fanty, který v té době v Jevanech již vlastnil bývalý hostinec. Začátkem 20. století byl také v obci založen hasičský sbor, fungovala obecní knihovna a další osvětové aktivity na kterých se jevanští „Pražáci“ podíleli. V roce 1904 byla dobudována a otevřena škola, zatím jako jakási pobočka školy vyžlovské do které dosud jevanští žáci docházeli. Do roku 1886 se ale z Jevan i Vyžlovky chodilo do školy v Kozojedech. Někteří jevanští chodily také do školy v Konojedech. Je zajímavé, že do stejně blízkých Voděrady, jejichž součástí navíc do roku 1888 Jevany byly, se do školy nechodilo.

Hotel Tatra (na místě budoucího hotelu Grant)

K rozvoji Jevan a turismu v okolí přispěl také poslední černokostelecký kníže Jan z Liechtensteinu, který po roce 1910 nechal zbudovat silniční spojení od Vyžlovky přes Jevany do Stříbrné Skalice. Do té doby totiž vedla solidní cesta z Jevan pouze ke mlýnu do Penčic a do Kostelce. Bučinami nad Jevanami pak vedla stará pražská cesta od Svojetic přes Voděřady dále na sázavský klášter. Tato cesta je dnes stará již téměř tisíc let. Na Prahu a do Říčan k vlaku se z Jevan jezdilo přes Dubinu na starou cestu k Vyžlovce.

Jako v celém Rakousku i v Jevanech převala dosavadní život první světová válka. Řadu padlých připomíná pomník na návsi. Rozpad Monarchie neměl významný vliv na místní územní správu, českobrodský okres a návaznost na Černokostecko zůstaly. Na rozvoj Jevanska však měl vznik republiky veliký význam. Již před válkou založené rekreační renomé, blízkost Prahy, zabavený majetek Liechtensteinů a pozemková reforma umožnily záhy po válce značnou výstavbu vil, domů a hotelů. Svá letní sídla si zde budovaly významné osobnosti podnikatelského, politického i uměleckého světa. V bohumilském velkostatku vybudoval nový stát s pomocí nadace amerického miliardáře Rockefellera moderní továrnu na léčiva. Ve dvacátých létech proběhla elektrifikace obce, upravila se silnice na Vyžlovku, ve škole se přistavělo patro. Život Jevan se začal po všech stránkách měnit. Obyvatelstvo, které se dosud zabývalo převážně zemědělstvím a okrajově prací v lese a na rybnících, se začalo orientovat na řemesla a služby jak při výstavbě, tak provozu letních sídel a hotelů. Někteří Jevanští si našli práci v Bohumili, jiní začali díky pravidelné dopravě dojíždět za prací do Říčan a Prahy. Před druhou světovou válkou byly již Jevany se školou, poštou, benzinovou pumpou, hostincem, cukrárnou, dvěma velkými hotely, řadou luxusních vil, pravidelnou dopravou a dalšími službami a především s krásnou přírodou centrem rekreačního ruchu celé oblasti od Mukařova po Skalici a od Ondřejova po Kostelec, nazývané dodnes Jevansko. V té době začala, zatím v malé míře, i výstavba chat, většinou pražského obyvatelstva. Tradiční návaznost na Černokostecko a potažmo Českobrodsko se měnila směrem k Říčánům a Praze.

Druhá světová válka a zejména poválečný vývoj znamenal pro Jevany začátek pomalého úpadku. Nacisté zabavili veškerý židovský majetek. Komunisté pak hotely, provozovny, řadu

dalších vil a pozemků. Zemědělství bylo kolektivizováno, živnosti zrušeny a celý původní systém postupně rozvrácen. Ještě v padesátých a částečně šedesátých letech byly patrné stopy prvorepublikové slávy, postupně se ale ztrácely. Z hotelů se staly odborářské zotavovny, některé vily převzaly vrcholné komunistické organizace, některé obsadili přímo vysocí komunističtí představitelé, jiné sloužily jako nájemní a byli do nich deportováni důstojníci prvorepublikové armády. A co už jen tak někdo neví, Jevany byly i místem natáčení oblíbené komedie *Dovolená s Andělem*, která udělala z místního Grandhotelu Wagner chatu Jezerku, ráj kolektivní rekreace. V roce 1960 byl Českobrodský okres, včetně Jevanska, které bylo v té době již dopravně i sociálně orientované spíše na Prahu a Prahu – východ, včleněn do okresu Kolín. Toto přineslo Jevanům další komplikace. Zájem kolínských úředníků na „pražských“ Jevanech byl malý, dojíždění za úřady do Kolína složité. V šedesátých a hlavně sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století v Jevanech postupně přestalo fungovat zdravotní středisko, klempířství, holičství, cukrárna, řeznictví, škola a oba velké hotely. Obliba Jevan jako rekreačního a turistického střediska ale neustávala a projevovala se zejména v hromadné výstavbě rekreačních chat. Stavěla se také větší rekreační střediska a rodinné domy.

Dovolená s Andělem

Po roce 1989 dochází k poměrně pomalé obnově. Obecní a veřejný majetek, budovy, cesty, torzo vodovodu apod. byly ve špatném stavu. Neexistovala kanalizace, rybníky byly zanesené bahnem, kostel v Aldašíně vykraden. Soukromé majetky navrácené původním majitelům byly často zdevastované. Největší Wagnerův hotel byl zachráněn těsně před demolicí, hotel Novotný byl stržen. Rovněž tak několik dalších vil a objektů už nebylo možno zachránit. Vzhledem k tomu, že lidé mohli cestovat za rekreací do zahraničí, přestaly Jevany lákat jako rekreační centrum.

Protože malebnost okolní krajiny, rybníky a především Voděradské bučiny neztratily své kouzlo, jsou spolu s místním geniem loci Jevany stále velkým lákadlem, tentokrát ovšem k příměstskému bydlení. Jevany, Vyžlovka a další obce Jevanska byly včleněny do okresu Praha – východ, většina státní správy je v Říčanech. Probíhá značná výstavba nových rodinných domů a vil. Mnoho starých vil a původních stavení se opravuje. Správa rybníků provádí postupné odbahňování a opravy jevanské kaskády. Obec Jevany buduje chodníky, kanalizaci a vodovod a postupně opravuje a rozšiřuje rozsáhlou síť cest. Obnovuje se živnostenské podnikání jak řemeslné, tak v ubytování, pohostinství a obchodě.

Jevany dnes mají okolo 500 hlášených obyvatel a k tisíci domů, chat, vil a ostatních objektů. Součástí je území zaniklé obce Bohumil, kde je na místě velkostatku moderní farmaceutická továrna s podružnými objekty a několik bytových domů. V bývalých Penčicích je dnes jen jeden

dům - hájovna. Jevanský lesní hřbitov a kostel jsou posledními pozůstatky bývalé centrální vsi Aldašina.

Dopravní dostupnost

Jak dojedete do Jevan Pražskou Integrovanou Dopravou?

- aktualizace k 1.1.2026

Linka autobusu **382** jede z Prahy, Háje až do Sázavy, aut.st. a zpět jede ze Sázavy, aut.st. až do Prahy, Háje

- aktualizace k 1.1.2026

Linka autobusu **492** jede z Kostelce n.Č.l. nám. přes Jevany do Černých Voděrad a zpět, z Černých Voděrad přes Jevany do Kostelce n.Č.l, nám.

Jak dojedete do Vyžlovky Pražskou Integrovanou Dopravou?

- aktualizace k 1.1.2026

Linka autobusu **381** Praha, Háje - Čáslav, obchodní centruma zpět, Čáslav, obchodní centrum - Praha, Háje

POZOR!!! Změna trasy zastávek v Říčanech.

- aktualizace k 1.1.2026

Linka autobusu **387** Praha, Háje - Uhlířské Janovice, nám. a zpět, Uhlířské Janovice, nám. - Praha, Háje

Pro vyhledání všech možných alternativ spojení do obce Jevany navštivte portál PID.

Obecní úřad Jevany:

Pražská ulice 175

Obchod se smíšeným zbožím

Náměstí 10

Pošta Partner

Sportovní 385

Mateřská školka Jevany

Náměstí 327, 281 66 Jevany

Restaurace Na statku

Pražská ulice 175

Café1888

Lesní hřbitov Aldašín s kostelíčkem Sv. Jiří.

Aldašín

Náměstí 1

Kino v Jevanech

Kozojedská ulice, pod fotbalovým hřištěm

Dětské hřiště

Vchod na fotbalové hřiště z ulice
Na Skalce

Fotbalové hřiště

Vstup na hřiště z ul. Kozojedské

Sbor dobrovolných hasičů Jevany

Hasičská zbrojnice

U Zvoničky 139

Víceúčelové hřiště

Černokostelecká 49

Tělocvična OÚ Jevany

Prodej zvěřiny a ryb ze dvora

 Lesy ČZU

Prodej zvěřiny ze dvora

Čerstvá nebo mražená zvěřina v kuchyňské úpravě,
zvěřinové výrobky, celé kusy v kůži.

Otevírací doba:
pondělí, středa, pátek 13–17 hodin
sobota 10–14 hodin

Zvěřinový obchod: Alena Bártlová, DIŠ.
tel.: +420 705 651 316, e-mail: lesnisprava@lesy.cz

Lesní správa Jevany, Pod Hrází 7, 281 66 Jevany
IČ: 60440709, DIČ: CZ60440709
lesy.cz

Lesní správa Jevany

Na Staré cestě 223

Středisko dřevařské výroby Lesů ČZU, pila Smrčiny

V Lánech 214

**Zahradnictví: středisko okrasných a lesních školek České zemědělské univerzity v Praze-
Lesů ČZU + automat na prodej masa z univerztních lesů**

V Lánech 214